

MERITUM POSTĘPOWANIE CYWILNE

redakcja naukowa
Elwira Marszałkowska-Krześ

MERITUM

MERITUM POSTĘPOWANIE CYWILNE

redakcja naukowa
Elwira Marszałkowska-Krześ

MERITUM

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Redaktor naukowy: *prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ*

Redaktorzy naukowci części publikacji:

r. pr. dr hab. Łukasz Błaszczak prof. UWr – części: I i VIII;

r. pr. dr hab. Izabella Gil prof. UWr – części: II–VI;

dr hab. Dagmara Kornobis-Romanowska prof. UWr – część VII

Recenzent: *dr hab. Sławomir Cieślak prof. UŁ*

Wydawca: *Magdalena Stojek-Siwińska*

Redaktor prowadzący: *Beata Wawrzyńczak-Jędryka*

Opracowanie redakcyjne: *Beata Wawrzyńczak-Jędryka*

Autorzy:

Anna Banaszewska (UWr) – rozdział XXX;

SSA Iwona Biedroń – rozdziały: III.2; XV;

r. pr. dr hab. Łukasz Błaszczak prof. UWr – rozdziały: I.1–3; LVIII.14–16;

adw. dr Aleksandra Budniak-Rogala (UWr) – rozdziały: III.1.B.d; LVIII.1–3, 6–12;

r. pr. dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof. US – rozdziały: III.1.D; IX; XLIII.2, 3, 6, 7, 9, 10; XLIV.2, 5;

r. pr. dr Beata Gessel-Kalinowska vel Kalisz – rozdział LVIII.4–5, 13;

r. pr. dr hab. Izabella Gil prof. UWr – rozdziały: XLI; XLII.2.A–B, 3, 4; XLIII.1, 11;

r. pr. dr Piotr Gil (UO) – rozdziały: XXXI; XXXV; XL.1–9; XLII.1, 5–7;

SSA prof. dr hab. Jacek Gołaczyński (UWr) – rozdziały: XLV; L;

dr Łukasz Goździaszek (UWr) – rozdziały: XXIX; XLVII; XLVIII; LI; LIII;

SSO Anna Górna – rozdziały: IV.6; XXVI–XXVIII;

dr Paweł Jabłoński (UWr) – rozdział II;

r. pr. Marcin Jagodziński (UWr) – rozdział III.1.A, B.a–c, C;

dr hab. Przemysław Kaczmarek (UWr) – rozdział II;

SSO Grzegorz Karas – rozdział LII.5–8;

asesor komorniczy Michał Kinastowski – rozdziały: XLIII.8; XLIV.3, 4;

dr Aleksandra Klich (US) – rozdziały: III.1.D; IX; XLIII.2, 3, 6, 7, 9, 10; XLIV.2, 5;

dr hab. Dagmara Kornobis-Romanowska

prof. UWr – rozdział LVII;

komornik sądowy dr Agata Krasiczyńska-Knuter – rozdziały: XL.11; XLII.2.C;

r. pr. dr Natalia Krej – rozdział IV.2, 3;

notar. Marcin Krześ – rozdział XXXVII;

adw. Sławomir Krześ – rozdział XVIII;

dr Marek Leśniak (UWr) – rozdział XXXVIII;

prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

(UWr) – rozdziały: XXXII; XXXIII;

adw. dr Magdalena Mazur-Bądel – rozdział I.4;

komornik sądowy Michał Nazim – rozdziały: XLII.8; XLIV.1;

SSA Andrzej Niedużak – rozdziały: XVI; XVII;

adw. Marcin Pacyna (UWr) – XLII.9,10; XLIII.4, 5;

adw. Przemysław Pęcherzewski – rozdział LIV.1–3;

Michał Pyrz (UWr) – rozdział XXV;

dr Piotr Rodziejewicz (UWr) – rozdziały: XLVI; LV; LVI;

SSO dr Ewa Rudkowska-Ząbczyk – rozdziały: IV.1, 4, 5; V–VIII; X–XIV;

dr Magdalena Skibińska (UZ) – rozdziały: XX; XXII; XXXIV; LIX;

dr hab. Artur Tomanek (UWr) – rozdziały: XXIII; XXIV;

SSA Wojciech Wójcik – rozdział XXXVI;

r. pr. dr Marek Zalisko – rozdziały: XLIX; LII; LIV;

SSN Dariusz Zawistowski – rozdziały: XIX; XXXIX;

adw. Oliwia Żurawińska – rozdział XXI.

© by Wolters Kluwer SA, Warszawa 2017

ISBN 978-83-264-8986-0

Wolters Kluwer SA

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. (centr.) 22 535 80 00, fax 22 535 80 01
infolinia 801 04 45 45

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

e-mail: zamówienia@wolterskluwer.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
19	Słowo wstępne	
21	Wykaz skrótów	
25	Część I. Zagadnienia ogólne	
27	Rozdział I. Przepisy ogólne	
28	1. Pojęcie sprawy cywilnej (art. 1 k.p.c.)	1
31	2. Pojęcie drogi sądowej (art. 2 k.p.c.)	6
35	3. Klauzula dobrych obyczajów (art. 3 k.p.c.)	8
38	4. Moc wiążąca wyroku karnego	13
59	Rozdział II. Wykładnia prawa procesowego cywilnego	
60	1. Interdyscyplinarność zagadnienia wykładni	43
60	2. Dziedzictwo Eugeniusza Waśkowskiego	44
64	3. Granice dyskrecjonalnej władzy prawniczej	46
71	4. Problem koncepcji znaczenia	57
73	5. Założenie o racjonalności prawodawcy	58
76	6. Reguły wykładni prawa	62
100	7. Klaryfikacyjna a derywacyjna koncepcja wykładni prawa: w stronę wypracowywania paradygmatu interpretacyjnego w polskiej kulturze prawniczej	90
111	8. Inne wybrane koncepcje interpretacji wypracowane w polskim prawnictwie	99
116	9. Pojęcie dyskrecjonalności sędziowskiej w procesie cywilnym	100
131	Część II. Postępowanie rozpoznawcze. Proces	
133	Rozdział III. Organy postępowania rozpoznawczego	
134	1. Sąd – właściwość i skład sądu	108

Strona		Numer
189	2. Referendarz sądowy	170
195	Rozdział IV. Uczestnicy postępowania	
197	1. Zdolność sądowa i procesowa	179
204	2. Przekształcenia podmiotowe	193
211	3. Współuczestnictwo	207
220	4. Interwencja główna i uboczna	225
235	5. Przyzpozwanie	254
239	Rozdział V. Pisma procesowe	
240	1. Pojęcie pisma procesowego	258
241	2. Wymogi pism procesowych	260
244	3. Opłacenie pisma procesowego	263
244	4. Pisma przygotowawcze	264
245	5. Złożenie oryginału dokumentu powołanego w piśmie procesowym ...	265
246	6. Uzupelnianie braków pism procesowych i braków w zakresie ich opłacenia	268
249	7. Obowiązek uiszczenia opłaty lub zaliczki powstały w toku postępowania	275
253	Rozdział VI. Pozew	
254	1. Pozew	277
256	2. Powództwo o ustalenie	282
258	3. Kumulacja roszczeń	284
259	4. Skutki doręczenia pozwu pozwanemu	285
260	5. Przedmiotowa zmiana powództwa	286
261	6. Przekształcenia podmiotowe	288
265	7. Odrzucenie pozwu	293
267	8. Badanie właściwości sądu	297
268	9. Badanie trybu i rodzaju postępowania	299
269	10. Zarzuty procesowe	300
269	11. Cofnięcie pozwu	301
271	12. Powództwo wzajemne	303
275	Rozdział VII. Doręczenia	
276	1. Zasada oficjalności doręczeń	307
277	2. Doręczenia między zawodowymi pełnomocnikami	309
278	3. Czas dokonywania doręczeń	312
278	4. Rodzaje doręczeń	313
284	5. Potwierdzenie odbioru	321
285	Rozdział VIII. Terminy	
286	1. Rodzaje terminów	322
288	2. Obliczanie terminów procesowych	329
289	3. Zachowanie terminu do wniesienia pisma procesowego poza budynkiem sądu	334

Strona		Numer
290	4. Uchybienie i przywrócenie terminu	339
295	Rozdział IX. Zwrot kosztów procesu	
296	1. Uwagi wstępne	345
297	2. Odpowiedzialność za wynik postępowania	347
298	3. Niezbędność kosztów	348
300	4. Stosunkowe rozdzielenie kosztów	351
301	5. Zwrot kosztów stronie przegranej	353
303	6. Reguła zawinienia.....	355
304	7. Wzajemne zniesienie kosztów	356
305	8. Zwrot kosztów w razie współuczestnictwa w sporze	357
305	9. Zwrot kosztów w razie udziału prokuratora	358
306	10. Interwencja uboczna a zwrot kosztów.....	359
306	11. Rozstrzygnięcie o kosztach	360
313	Rozdział X. Dowody i postępowanie dowodowe	
315	1. Przedmiot i ocena dowodów	362
322	2. Postępowanie dowodowe	375
326	3. Dowód z dokumentu	379
337	4. Dowód ze świadka	397
346	5. Dowód z opinii biegłego	410
352	6. Dowód z oględzin	418
353	7. Dowód z przesłuchania stron	419
356	8. Inne środki dowodowe	427
358	9. Zabezpieczenie dowodu	432
363	Rozdział XI. Posiedzenia sądowe	
364	1. Rodzaje posiedzeń sądowych	433
366	2. Organizacja posiedzenia	437
369	3. Protokół z posiedzenia jawnego	441
373	4. Zastrzeżenie do protokołu	445
375	Rozdział XII. Zawieszenie postępowania	
376	1. Zawieszenie postępowania z mocy prawa	446
376	2. Zawieszenie postępowania z urzędu przez sąd	447
381	3. Zawieszenie postępowania na wniosek	452
381	4. Skutki zawieszenia postępowania	453
382	5. Podjęcie zawieszzonego postępowania	454
384	6. Umorzenie zawieszzonego postępowania	456
387	Rozdział XIII. Rozprawa	
388	1. Przygotowanie rozprawy	459
391	2. Przebieg rozprawy	465
397	3. Odroczenie rozprawy	477
398	4. Organizacja rozprawy	479
400	5. Nakłanianie stron do pojednania	484

Strona		Numer
403	Rozdział XIV. Orzeczenia	
405	1. Wyroki	486
423	2. Natychmiastowa wykonalność wyroków	515
432	3. Wyroki zaoczne	533
446	4. Rektyfikacja wyroków	554
454	5. Postanowienia	576
460	6. Prawomocność	589
467	Rozdział XV. Apelacja	
468	1. Apelacja jako środek odwoławczy – uwagi ogólne	602
469	2. Podmioty legitymowane do wniesienia apelacji	605
470	3. Dopuszczalność wniesienia apelacji ze względu na interes w zaskarżeniu orzeczenia	607
472	4. Skład sądu rozpoznającego apelację	608
472	5. Sposób wniesienia apelacji	609
487	Rozdział XVI. Zażalenie	
488	1. Uwagi ogólne	621
488	2. Dopuszczalność zażalenia	623
492	3. Zażalenie do Sądu Najwyższego	628
494	4. Zażalenie poziome	632
495	5. Rozpoznanie zażalenia	635
499	Rozdział XVII. Skarga kasacyjna	
500	1. Uwagi ogólne	637
500	2. Dopuszczalność skargi kasacyjnej	638
503	3. Wymogi skargi kasacyjnej jako środka prawnego	641
504	4. Wymogi skargi kasacyjnej jako pisma procesowego	643
508	5. Postępowanie przed Sądem Najwyższym	648
511	Rozdział XVIII. Skarga o wznowienie postępowania	
512	1. Charakter prawny skargi o wznowienie postępowania	655
513	2. Praktyczna analiza sprawy pod kątem wniesienia skargi o wznowienie postępowania i poprawności jej sporządzenia	656
513	3. Dopuszczalność skargi o wznowienie postępowania	657
515	4. Podstawy skargi o wznowienie postępowania	658
516	5. Termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania	659
517	6. Sąd właściwy do orzekania w przedmiocie wznowienia postępowania	660
517	7. Wymagania formalne skargi o wznowienie postępowania czyniące zadość warunkom pozwu	661
518	8. Wymagania szczególne skargi o wznowienie postępowania	662
518	9. Wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku	663
519	10. Wniosek o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia, przywrócenie stanu poprzedniego	664
519	11. Przymus adwokacko-radcowski	665

Strona		Numer
519	12. Opłata od skargi o wznowienie postępowania	666
523	Rozdział XIX. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	
525	1. Uwagi ogólne	668
525	2. Konstrukcja skargi	669
528	3. Legitymacja do wniesienia skargi	674
530	4. Dopuszczalność skargi	677
534	5. Wniesienie skargi i właściwość sądu	685
535	6. Podstawy skargi	687
536	7. Wymogi skargi	692
541	8. Czynności poprzedzające rozpoznanie skargi przez Sąd Najwyższy .	704
543	9. Rozpoznanie skargi	707
549	10. Treść i charakter wyroku uwzględniającego skargę	714
551	Rozdział XX. Postępowanie odrębne w sprawach małżeńskich	
552	1. Zastosowanie przepisów	716
552	2. Przepisy ogólne	718
561	3. Sprawy o rozwód i o separację	736
571	4. Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach małżeńskich w sprawach o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami	751
577	Rozdział XXI. Postępowanie w sprawach o unieważnienie małżeństwa	
578	1. Zagadnienia ogólne	752
580	2. Wszczęcie postępowania	758
589	3. Odrębności postępowania w sprawach o unieważnienie małżeństwa przewidziane w przepisach art. 447–451 k.p.c.	788
592	4. Wyrok orzekający unieważnienie małżeństwa	796
599	Rozdział XXII. Postępowanie odrębne w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi	
600	1. Zagadnienia ogólne	807
605	2. Zdolność procesowa osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych	815
605	3. Niedopuszczalność powództwa wzajemnego	816
606	4. Skutki niestawiennictwa na rozprawę	817
606	5. Zawieszenie i umorzenie postępowania	818
607	6. Zawiadomienie domniemanego ojca	820
608	7. Zawiadomienie prokuratora	821
608	8. Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach małżeńskich	822
611	Rozdział XXIII. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy	
612	1. Wprowadzenie	824

Strona		Numer
613	2. Zakres spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy	825
617	3. Strony postępowania	833
618	4. Właściwość miejscowa i rzeczowa sądu	836
620	5. Przebieg postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy	839
627	6. Koszty sądowe i koszty procesu	849
629 Rozdział XXIV. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych		
630	1. Wprowadzenie	850
631	2. Sprawy podlegające rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym z zakresu ubezpieczeń społecznych	851
634	3. Strony postępowania	856
637	4. Skład i właściwość sądu	863
638	5. Wszczęcie postępowania	864
640	6. Kognicja sądu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	869
641	7. Przebieg postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	872
642	8. Postępowanie dowodowe	873
643	9. Orzeczenia kończące postępowanie w sprawie	875
646	10. Środki zaskarżenia	878
648	11. Koszty sądowe i koszty postępowania	880
651 Rozdział XXV. Postępowanie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów		
652	1. Uwagi wstępne	881
653	2. Rodzaje spraw przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów ...	884
655	3. Charakter prawny postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Odwołanie i zażalenie od decyzji i postanowień Prezesa Urzędu Regulacyjnego	885
658	4. Stanowiska dotyczące właściwości Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	887
663 Rozdział XXVI. Postępowanie nakazowe		
664	1. Uwagi wstępne	888
665	2. Rodzaje spraw rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym	889
666	3. Wymogi niezbędne do uzyskania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym	890
682	4. Postępowanie związane z wydaniem nakazu zapłaty	907
685	5. Charakter prawny nakazu zapłaty	908
699 Rozdział XXVII. Postępowanie upominawcze		
700	1. Zagadnienia wstępne	921
701	2. Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym .	922
704	3. Forma i charakter prawny nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym	926
705	4. Zaskarżenie nakazu upominawczego	927

Strona	Numer
--------	-------

713	Rozdział XXVIII. Postępowanie uproszczone
-----	---

714	1. Uwagi ogólne	935
715	2. Właściwość sądu w postępowaniu uproszczonym	936
715	3. Zakres stosowania postępowania uproszczonego – art. 505 ¹ k.p.c.	937
721	4. Relacje postępowania uproszczonego z innymi postępowaniami odrębnymi	941
722	5. Wymogi związane ze składaniem pism procesowych w postępowaniu uproszczonym	942
732	6. Odrębności postępowania uproszczonego	945

745	Rozdział XXIX. Elektroniczne postępowanie upominawcze
-----	---

747	1. Zagadnienia ogólne	957
750	2. Zakres zastosowania	963
753	3. Pozew	969
758	4. Rozpoznanie sprawy	979
760	5. Elektroniczny tytuł wykonawczy	985
765	6. Sprzeciw	991
766	7. Przekazanie sprawy	996

771	Rozdział XXX. Postępowanie grupowe
-----	------------------------------------

773	1. Uwagi wstępne	1002
773	2. Rys historyczny	1003
774	3. Pojęcie postępowania grupowego	1004
774	4. Zakres zastosowania ustawy	1005
778	5. Charakter prawny postępowania grupowego	1010
779	6. Przebieg postępowania grupowego	1015
814	7. Uwagi końcowe	1065
814	8. Wzory	1066

823	Część III. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie nieprocesowe
-----	---

825	Rozdział XXXI. Postępowanie nieprocesowe – przepisy ogólne
-----	--

827	1. Wprowadzenie – cechy stosunków cywilnych	1068
829	2. Kodeks postępowania cywilnego – znaczenie uregulowania i systematyka Kodeksu	1072
831	3. Postępowanie nieprocesowe jako tryb równorzędny wobec procesu .	1077
833	4. Ogólna charakterystyka postępowania nieprocesowego	1085
834	5. Kontradyltoryjność w wybranych postępowaniach nieprocesowych .	1086
836	6. Inne kryteria rozgraniczenia procesu i postępowania nieprocesowego	1090
837	7. Regulacja zawarta w przepisie art. 13 § 1 i 2 k.p.c. i jej znaczenie	1092
837	8. Organy postępowania nieprocesowego	1093
839	9. Uczestnicy postępowania nieprocesowego a ich legitymacja materialna do działania w postępowaniu. Znaczenie przepisu art. 510 k.p.c.	1097
842	10. „Interes prawny” na tle art. 510 k.p.c. w zw. z 514 k.p.c.	1101

Strona		Numer
842	11. Warunki formalne wniosku	1102
843	12. Posiedzenia sądowe	1103
843	13. Przebieg postępowania	1104
844	14. Orzeczenia w postępowaniu nieprocesowym	1105
845	15. Środki zaskarżania w postępowaniu nieprocesowym	1106
848	16. Reguły obowiązujące w zakresie orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym	1111
851 Rozdział XXXII. Sprawy nieprocesowe z zakresu prawa osobowego		
852	1. Uwagi ogólne	1113
852	2. Uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu	1115
871 Rozdział XXXIII. Postępowanie w sprawie o ubezwłasnowolnienie		
872	1. Zagadnienia ogólne	1157
872	2. Przestanki i rodzaje ubezwłasnowolnienia	1159
874	3. Jurysdykcja krajowa	1164
875	4. Właściwość sądu	1165
875	5. Wniosek o ubezwłasnowolnienie	1166
876	6. Wnioskodawca	1170
878	7. Uczestnik postępowania	1172
879	8. Doradca tymczasowy	1174
882	9. Ustanowienie kuratora	1182
883	10. Pełnomocnik osoby, której dotyczy ubezwłasnowolnienie	1183
884	11. Zdolność osoby, dla której ustanowiono doradcę tymczasowego	1185
885	12. Przebieg postępowania	1187
889	13. Postanowienia orzekające w przedmiocie ubezwłasnowolnienia	1196
893	14. Skutki ubezwłasnowolnienia	1202
894	15. Wzór wniosku o ubezwłasnowolnienie	1204
895	16. Ubezwłasnowolnienie a ustanowienie kuratora dla osoby niepełnosprawnej	1205
899 Rozdział XXXIV. Postępowanie nieprocesowe w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli		
901	1. Sprawy małżeńskie	1206
911	2. Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze	1220
932	3. Sprawy z zakresu kurateli	1249
941 Rozdział XXXV. Postępowanie w przedmiocie podziału majątku dorobkowego małżonków i zniesienia współwłasności		
942	1. Kodeks postępowania cywilnego – systematyka Kodeksu	1253
942	2. Systematyka postępowania nieprocesowego	1254
943	3. Postępowanie z zakresu prawa rzeczowego	1256
944	4. Charakter współwłasności	1261
945	5. Zniesienie współwłasności	1262
951	6. Podział majątku dorobkowego małżonków	1272
954	7. Nierówne udziały według art. 43 § 2 k.r.o.	1278

Strona		Numer
956	8. Rozliczenie nakładów na podstawie art. 45 k.r.o.	1282
958	9. Skutki sądowego podziału	1283
961 Rozdział XXXVI. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego		
962	1. Zagadnienia ogólne	1284
964	2. Szczegółowe zagadnienia praktyczne w wybranych sprawach z zakresu prawa rzeczowego	1289
969	3. Zniesienie współwłasności	1297
974	4. Postępowanie wieczystoksięgowe	1306
989 Rozdział XXXVII. Sprawy z zakresu prawa spadkowego		
991	1. Uwagi wstępne	1320
1000	2. Zabezpieczenie spadku, spis inwentarza, wykaz inwentarza	1332
1005	3. Przyjęcie i odrzucenie spadku	1342
1015	4. Dziedziczenie ustawowe	1366
1023	5. Testamenty	1390
1035	6. Zarząd spadku nieobjętego	1429
1036	7. Sądowe stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego	1432
1040	8. Akt poświadczenia dziedziczenia	1442
1046	9. Europejskie poświadczenie spadkowe	1454
1046	10. Dział spadku	1455
1051	11. Inne umowy związane ze spadkiem	1464
1053	12. Odpowiedzialność spadkobierców za długi i zachówek	1468
1058	13. Przepisy szczególne dotyczące dziedziczenia gospodarstw rolnych ..	1483
1059	14. Skutki podatkowe dziedziczenia	1486
1062	15. Ujawnianie praw spadkobierców do nieruchomości nabytych w drodze dziedziczenia	1496
1065 Rozdział XXXVIII. Postępowanie rejestrowe		
1066	1. Pojęcie postępowania rejestrowego	1497
1068	2. Właściwość sądu w postępowaniu rejestrowym	1500
1068	3. Wszczęcie postępowania w sprawach o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego	1501
1078	4. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego i jego podstawa	1520
1081	5. Uchylenie orzeczenia w postępowaniu rejestrowym	1525
1085 Część IV. Postępowanie zabezpieczające		
1087 Rozdział XXXIX. Postępowanie zabezpieczające		
1089	1. Uwagi ogólne	1527
1089	2. Charakter i cel postępowania zabezpieczającego	1528
1091	3. Dopuszczalność zabezpieczenia	1530
1095	4. Legitymacja czynna i bierna w postępowaniu zabezpieczającym	1536
1095	5. Przesłanki udzielenia zabezpieczenia	1537
1097	6. Ograniczenia zabezpieczenia	1538
1100	7. Wszczęcie postępowania w przedmiocie zabezpieczenia	1544

Strona		Numer
1101	8. Właściwość sądu w postępowaniu zabezpieczającym	1545
1103	9. Wymogi wniosku o udzielenie zabezpieczenia	1548
1106	10. Rozpoznanie wniosku o udzielenie zabezpieczenia	1551
1111	11. Sposób zabezpieczenia	1556
1114	12. Forma i przedmiot postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	1565
1121	13. Zażalenie w postępowaniu zabezpieczającym	1577
1122	14. Zmiana i uchylenie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia oraz upadek zabezpieczenia z mocy prawa	1580
1127	15. Naprawienie szkody spowodowanej wykonaniem postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	1586
1130	16. Wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	1592
1135 Część V. Postępowania wykonawcze		
1137 Rozdział XL. Postępowanie klauzulowe		
1139	1. Charakter prawny postępowania klauzulowego	1599
1140	2. Funkcja postępowania klauzulowego	1600
1141	3. Charakter prawny klauzuli wykonalności	1601
1143	4. Podział tytułów egzekucyjnych	1605
1145	5. Wszczęcie postępowania klauzulowego	1609
1146	6. Przebieg postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności	1611
1156	7. Wydanie dalszego tytułu wykonawczego	1626
1156	8. Wydanie tytułu wykonawczego w miejsce utraconego	1627
1158	9. Tryb weryfikacji rozstrzygnięć wydawanych w postępowaniu klauzulowym	1629
1166	10. Postępowanie klauzulowe – kasusy i przykłady	1632
1169 Rozdział XLI. Postępowanie o wyjawienie majątku		
1170	1. Postępowanie o wyjawienie majątku i jego specyfika	1634
1174	2. Wykaz majątku	1644
1179	3. Przebieg postępowania związanego ze złożeniem wykazu majątku ...	1649
1189 Część VI. Postępowanie egzekucyjne		
1191 Rozdział XLII. Postępowanie egzekucyjne. Część ogólna		
1196	1. Charakter prawny postępowania egzekucyjnego	1663
1224	2. Czynności egzekucyjne	1711
1248	3. Zbieg egzekucji	1733
1252	4. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego	1739
1261	5. Umorzenie postępowania egzekucyjnego	1754
1294	6. Ograniczenia w prowadzeniu sądowego postępowania egzekucyjnego	1772
1325	7. Powództwa przeciwegzekucyjne	1808
1346	8. Plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji	1829
1361	9. Skarga na czynności komornika	1860
1378	10. Zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji	1888

Strona	Numer
--------	-------

1393	Rozdział XLIII. Postępowanie egzekucyjne. Egzekucja świadczeń pieniężnych
------	---

1397	1. Egzekucja z ruchomości	1912
1410	2. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę	1932
1423	3. Egzekucja z wierzytelności z rachunków bankowych	1949
1435	4. Egzekucja z innych wierzytelności	1964
1450	5. Egzekucja z innych praw majątkowych	1993
1461	6. Egzekucja sądowa z nieruchomości	2013
1497	7. Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego	2055
1503	8. Egzekucja z użytkowania wieczystego	2064
1510	9. Uproszczona egzekucja z nieruchomości	2076
1516	10. Egzekucja sądowa ze statków morskich	2082
1525	11. Egzekucja przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika	2102

1543	Rozdział XLIV. Postępowanie egzekucyjne. Przepisy szczególne o egzekucji
------	--

1545	1. Wydanie ruchomości	2121
1547	2. Opróżnienie pomieszczenia	2125
1556	3. Wykonanie czynności za dłużnika	2135
1572	4. Egzekucja świadczeń pieniężnych przeciwko Skarbowi Państwa	2154
1574	5. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych	2160

1581	Część VII. Międzynarodowe postępowanie cywilne
------	--

1583	Rozdział XLV. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Uwagi ogólne i zasady
------	--

1584	1. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Uwagi ogólne	2169
1591	2. Zasady międzynarodowego postępowania cywilnego	2175
1593	3. Jurysdykcja	2178
1606	4. Wykonalność i uznanie orzeczenia sądu zagranicznego	2195

1611	Rozdział XLVI. Międzynarodowa pomoc prawna
------	--

1612	1. Uwagi ogólne	2199
1612	2. Źródła prawa	2201
1615	3. Pomoc prawna w zakresie doręczeń	2203
1631	4. Pomoc prawna w zakresie przeprowadzania dowodów	2231
1637	5. Konwencja haska dotycząca przeprowadzania dowodów	2241

1647	Rozdział XLVII. Stanowisko cudzoziemca w procesie cywilnym
------	--

1648	1. Zdolność sądowa i procesowa	2262
1654	2. Zabezpieczenie kosztów procesu	2275

Strona		Numer
1661	Rozdział XLVIII. Zwolnienie cudzoziemca od kosztów sądowych	
1662	1. Równe traktowanie w zakresie kosztów sądowych	2287
1666	2. Prawo pomocy w postępowaniu prowadzonym w UE	2298
1671	Rozdział XLIX. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych	
1673	1. Wstęp	2306
1673	2. Zakres zastosowania	2307
1673	3. Wyłączenia	2308
1675	4. Pojęcie „sądu”	2309
1675	5. Jurysdykcja	2310
1696	6. Uznawanie i wykonywanie	2344
1706	7. Dokumenty urzędowe i ugody sądowe	2362
1709	Rozdział L. Rozporządzenie nr 2201/2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej	
1710	1. Rozporządzenie nr 2201/2003 o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach małżeńskich i dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej uchylające rozporządzenie nr 1347/2000 („Bruksela II bis”)	2364
1715	2. Postępowanie o stwierdzenie wykonalności	2376
1715	3. Postępowanie odwoławcze	2377
1716	4. Zniesienie <i>exequatur</i>	2378
1717	Rozdział LI. Europejski Tytuł Egzekucyjny dla roszczeń bezspornych	
1718	1. Zagadnienia wstępne	2379
1720	2. Zakres zastosowania	2383
1729	3. Wydanie Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego	2393
1735	4. Skutki Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego	2409
1741	Rozdział LII. Postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1896/2006 z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty)	
1742	1. Cele rozporządzenia nr 1896/2006	2413
1743	2. Zakres czasowy, terytorialny i przedmiotowy stosowania rozporządzenia	2415
1743	3. Pojęcie sprawy transgranicznej	2416
1744	4. Jurysdykcja i właściwość sądu	2417
1745	5. Forma i treść pozwu o wydanie europejskiego nakazu zapłaty	2420
1748	6. Odrzucenie pozwu	2426

Strona		Numer
1749	7. Wydanie europejskiego nakazu zapłaty	2427
1750	8. Sprzeciw do nakazu zapłaty	2429
1753	9. Ponowne badanie w wyjątkowych przypadkach	2431
1754	10. Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty	2432
1756	11. Wykonalność nakazów wydanych przez sądy państw członkowskich UE	2435
1757	12. Odmowa wykonania europejskiego nakazu zapłaty	2437
1758	13. Zawieszenie lub ograniczenie wykonania europejskiego nakazu zapłaty	2440
1759 Rozdział LIII. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń		
1760	1. Zagadnienia wprowadzające	2441
1764	2. Zakres zastosowania	2445
1766	3. Postępowanie rozpoznawcze	2452
1778	4. Uznawanie i wykonywanie orzeczeń w innym państwie członkowskim	2467
1783 Rozdział LIV. Rozporządzenie nr 4/2009 w zakresie zobowiązań alimentacyjnych		
1784	1. Wstęp	2471
1784	2. Zakres zastosowania	2473
1785	3. Jurysdykcja ogólna	2474
1790	4. Zasady uznawania, wykonalności i wykonywania orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych w sprawach alimentacyjnych ..	2484
1797 Rozdział LV. Sprawy spadkowe		
1799	1. Uwagi ogólne	2495
1799	2. Zakres zastosowania	2496
1801	3. Jurysdykcja w sprawach spadkowych	2498
1812	4. Uznanie oraz stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądowych w sprawach spadkowych	2517
1820	5. Uznanie i stwierdzenie wykonalności dokumentów urzędowych w sprawach spadkowych	2527
1822	6. Stwierdzenie wykonalności ugód sądowych w sprawach spadkowych	2530
1822	7. Europejskie poświadczenie spadkowe	2531
1831 Rozdział LVI. Prawo pomocy po wejściu Polski do Unii Europejskiej		
1832	1. Dyrektywa dotycząca pomocy prawnej oraz jej transpozycja do prawa polskiego	2539
1840	2. Pomoc prawna w zakresie spraw alimentacyjnych	2552
1843 Rozdział LVII. Stosowanie prawa Unii Europejskiej przed sądem polskim w ramach procedury cywilnej		
1845	1. Sprawa unijna przed sądem krajowym	2555
1853	2. Stosowanie przepisów prawa unijnego przez sąd krajowy z urzędu ...	2564
1865	3. Postępowanie w sprawie wydania orzeczenia prejudycjalnego	2573

Strona		Numer
1893	Część VIII. Alternatywne formy rozwiązywania sporów (arbitraż i mediacja)	
1895	Rozdział LVIII. Arbitraż	
1898	1. Zapis na sąd polubowny – pojęcie i cechy podstawowe	2601
1902	2. Zapis na sąd polubowny a niektóre inne umowy dotyczące rozstrzygnięcia sporów	2605
1905	3. Charakter prawny zapisu na sąd polubowny	2608
1913	4. Treść zapisu na sąd polubowny	2616
1919	5. Forma zapisu na sąd polubowny	2623
1921	6. Moment dokonania umowy arbitrażowej w relatywizacji do przebiegu postępowania przed sądem powszechnym	2624
1923	7. Zarzut zapisu na sąd polubowny	2625
1932	8. Skutki zapisu na sąd polubowny	2631
1947	9. Zapis na sąd polubowny w ujęciu przedmiotowym – zdatność arbitrażowa	2644
1953	10. Zapis na sąd polubowny w ujęciu podmiotowym	2647
1968	11. Autonomiczny charakter klauzuli arbitrażowej	2665
1972	12. Skutki nieprawidłowości zapisu na sąd polubowny	2668
1985	13. Zagadnienia kolizyjnoprawne zapisu na sąd polubowny	2674
1992	14. Postępowania przed sądem polubownym	2678
1999	15. Zasady orzekania w arbitrażu	2690
2001	16. Orzeczenie sądu polubownego	2695
2009	Rozdział LIX. Mediacja	
2011	1. Pojęcie mediacji Przedmiot mediacji	2709
2012	3. Wyłączenia	2710
2013	4. Szczególne przepisy o mediacji w sprawach rodzinnych	2711
2014	5. Wszczęcie postępowania mediacyjnego	2712
2020	6. Mediator	2722
2028	7. Podstawowe zasady mediacji	2736
2031	8. Postępowanie mediacyjne	2740
2034	9. Uгода mediacyjna	2746
2041	10. Koszty mediacji	2757
2049	Indeks rzeczowy	

SŁOWO WSTĘPNE

Postępowanie cywilne wydane w serii Meritum, to systemowe ujęcie dotyczące wszystkich rodzajów postępowania w sprawach cywilnych oraz w regulacjach międzynarodowych i unijnych tych spraw.

Celem publikacji jest przedstawienie poglądów doktryny i stanowiska wyrażanego w orzecznictwie w zakresie przesłanek, przebiegu oraz zakończenia postępowania w omawianych sprawach.

Istotne jest wskazanie na ważne elementy prezentowanych zagadnień, zmiany przepisów prawa, linii orzeczniczej bądź interpretacji poszczególnych instytucji, a także odwoływanie się do praktycznych wzorów i rozwiązań, przy jednoczesnym powołaniu bogatej literatury i judykatury.

Część pierwsza to wprowadzenie do podstawowych zasad i terminów, jak też przedstawienie instytucji prawa procesowego oraz jego wykładni. Część druga zawiera kompleksowe omówienie wszczęcia, przebiegu i zakończenia postępowania rozpoznawczego w zwykłym postępowaniu i w ramach postępowań odrębnych. Część trzecia stanowi przedstawienie wszystkich rodzajów postępowania nieprocesowego. Część czwarta zawiera szczegółowe omówienie przebiegu postępowania zabezpieczającego i skutków jego przeprowadzenia. W części piątej dokonano całościowej analizy postępowań wykonawczych, tj. postępowania klauzulowego, postępowania o wyjawienie majątku. Część szósta to omówienie postępowania egzekucyjnego (tj. części ogólnej i poszczególnych sposobów prowadzenia egzekucji). Część siódma zawiera omówienie w pogłębiony sposób zagadnień dotyczących postępowania cywilnego w regulacjach prawa unijnego i międzynarodowego. Część ósma poświęcona została zagadnieniom postępowania arbitrażowego i mediacji.

W związku z powyższym publikacja niewątpliwie będzie pomocna zarówno dla osób zajmujących się nauką prawa postępowania cywilnego, jak i dla osób wykonujących zawody prawnicze. Jednocześnie opracowanie stanowi pogłębioną analizę poszczególnych instytucji służących ochronie prawnoprocessowej, choć przedstawioną w przystępnej i praktycznej formie.

prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ
– redaktor naukowy

Wrocław, grudzień 2016 r.

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa	
d. k.p.c.	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 z późn. zm.)
k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
k.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137)
k.k.w.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
k.m.	ustawa z dnia 18 września r. – Kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 66)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
Konwencja Europejska	Konwencja Europejska o międzynarodowym arbitrażu handlowym, sporządzona w Genewie w dniu 21 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1964 r. Nr 40, poz. 270)
Konwencja Nowojorska	Konwencja Nowojorska o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzona w Nowym Jorku w dniu 10 czerwca 1958 r. (Dz. U. z 1962 r. Nr 9, poz. 41)
k.p.	ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1666)
k.p.a.	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
k.p.c.	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822)
k.p.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1749)
k.r.o.	ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
k.s.h.	ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1578 z późn. zm.)
k.w.	ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.)
p.a.s.c.	ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 z późn. zm.)
p.g.k.	ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1629)

WYKAZ SKRÓTÓW

p.p.m.	ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1792)
p.r.	ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1574 z późn. zm.)
pr. adw.	ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.)
pr. bank.	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
pr. czek.	ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 462)
pr. not.	ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1796)
pr. spółdz.	ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 21 z późn. zm.)
pr. weksl.	ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 160)
p.u.	ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
p.u.s.p.	ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
r.u.s.p.	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 z późn. zm.)
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany: Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 47)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.)
u.g.n.	ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.)
u.KRS	ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 687 z późn. zm.)
u.k.s.c.	ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 623)
u.k.s.e.	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1138 z późn. zm.)
u.k.w.h.	ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 790 z późn. zm.)
u.o.p.l.	ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1610)
u.p.e.	ustawa z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 262 z późn. zm.) [uchylona z dniem 7 października 2016 r.]
u.p.e.a.	ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 599 z późn. zm.)
u.p.n.	ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1654)
u.p.p.s.c.	ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz. U. Nr 5, poz. 67 z późn. zm.)
u.p.t.u.	ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 710 z późn. zm.)

u.s.d.g.	ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1829)
u.s.m.	ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1222 z późn. zm.)
ustawa modelowa UNCITRAL	ustawa o międzynarodowym arbitrażu handlowym modelowa z dnia 11 grudnia 1985 r. UNCITRAL
ustawa o SN	ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1254)
u.ś.u.d.e.	ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1030 z późn. zm.)
u.w.l.	ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1892)
2. Organy orzekające	
ETS/ TSUE	Europejski Trybunał Sprawiedliwości/ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	sąd apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	sąd okręgowy
SOKiK	Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	wojewódzki sąd administracyjny
3. Publikatory i czasopisma	
ADR	ADR Arbitraż i Mediacja
Biul. SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
EP	Edukacja Prawnicza
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KSP	Krakowskie Studia Prawnicze
LEX	System Informacji Prawnej „Lex OMEGA”
M.P.	Monitor Polski
M. Prawn.	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

WYKAZ SKRÓTÓW

Pal.	Palestra
PIP	Państwo i Prawo
PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PPC	Polski Proces Cywilny
PPE	Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Bank.	Prawo Bankowe
Probl. Egz.	Problemy Egzekucji
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prz. Sejm.	Przegląd Sejmowy
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
R. Pr.	Radca Prawny
SC	Studia Cywilistyczne
SI	Studia Iuridica
SP	Studia Prawnicze
Wok.	Wokanda
4. Inne	
art.	artykuł
ENZ	Europejski Nakaz Zapłaty
E.P.S.	europejskie poświadczenie spadkowe
n.	następny (-a, -e)
orz.	orzeczenie
s.	strona
tekst jedn.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
UZP	Urząd Zamówień Publicznych
wyr.	wyrok
w zw.	w związku
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami

CZĘŚĆ I

Zagadnienia ogólne

Przepisy ogólne

Łukasz Błaszczak, Magdalena Mazur-Bądel

SPIS TREŚCI

1. Pojęcie sprawy cywilnej (art. 1 k.p.c.)	1	wydanego w postępowaniu karnym	17
2. Pojęcie drogi sądowej (art. 2 k.p.c.)	6	a. Przesłanka spełnienia przestępstwa	17
3. Klauzula dobrych obyczajów (art. 3 k.p.c.)	8	b. Przesłanka stwierdzenia popełnienia przestępstwa w postępowaniu karnym ...	23
4. Moc wiążąca wyroku karnego	13	c. Przesłanka wydania wyroku przez sąd	24
A. Rys historyczny instytucji	13	d. Przesłanka prawomocności wyroków karnych	25
B. Związek sprawy cywilnej ze sprawą karną	14	F. Rodzaje wyroków, których ustaleniami związany jest sąd w postępowaniu cywilnym	28
C. Charakter prawny związania wyrokiem karnym	15	a. Uwagi ogólne o wyrokach	28
D. Istota i skutki wynikające ze związania	16	b. Wyroki skazujące	30
E. Przesłanki związania sądu cywilnego ustaleniami wyroku		c. Wyłączenie od związania	34
		d. Moc wiążąca wyroków karnych a zmiana kary orzeczonej	36
		e. Moc wiążąca wyroków karnych a zaniechanie wykonania kary	38
		f. Moc wiążąca wyroków a zatarcie skazania	39
		g. Przedmiotowy zakres związania	40
		h. Podmiotowy zakres związania	42

1. Pojęcie sprawy cywilnej (art. 1 k.p.c.)

1 Sprawa cywilna jest terminem, którym ustawodawca się posługuje w art. 1 k.p.c. Zgodnie z jego treścią Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach:

- ze stosunków z zakresu prawa cywilnego,
- prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz
- prawa pracy, jak również
- z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz
- w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych.

[Problematyka sprawy cywilnej została obszernie omówiona w opracowaniu Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy cywilnej i drogi sądowej w kontekście zagadnienia sprawy konstytucyjnej i domniemania drogi sądu powszechnego z art. 177 Konstytucji (w:) Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, red. Ł. Błaszczak, Wrocław 2015, s. 5 i n.].

Termin „sprawy cywilnej” pojawił się już w Kodeksie postępowania cywilnego z 1932 r., gdzie w art. 1 wskazywano, iż:

„Kodeks postępowania cywilnego normuje właściwość sądów powszechnych i postępowanie przed tymi sądami w sprawach cywilnych, chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej”.

Z kolei z art. 2 k.p.c. z 1932 r. wynikało, że:

„Sądy powszechne rozstrzygają spory o prawa prywatne, chyba że spory te z mocy ustaw szczególnych są przekazane innym sądom lub władzom”.

O ile więc Kodeks postępowania cywilnego z 1932 r. nawiązywał do sformułowania sprawy cywilnej, o tyle nie wyjaśniał bliżej tego terminu. Dopiero w związku z nowelizacją przepisów procesowych z dnia 20 lipca 1950 r., w miejsce ówczesnego brzmienia art. 2 [por. J. Jodłowski, *Nowe drogi polskiego procesu cywilnego. Założenia ideologiczne reformy postępowania cywilnego*, Warszawa 1951, s. 56], wprowadzono zapis, zgodnie z którym „sądy powszechne rozpoznają sprawy cywilne...”, co najogólniej rzecz ujmując oznaczało, że są to spory wynikłe ze stosunków normowanych przez materialne prawo cywilne. Niektórzy przedstawiciele doktryny, szczególnie obcej już dużo wcześniej formułowali pojęcie sprawy cywilnej [por. Z. Resich, *Dopuszczalność drogi sądowej*, Warszawa 1962, s. 18 i n.; J. Jodłowski, *Nowe...*, s. 55].

Nowela z 1950 r. wyeliminowała z wymienionego przepisu pojęcie sporów o prawa prywatne, na rzecz spraw cywilnych. Obecnie pojęcie sprawy cywilnej w Kodeksie postępowania cywilnego zostało dookreślone poprzez wskazanie kategorii spraw, które zaliczone są do kategorii nadrzędnej, tj. do sprawy cywilnej [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 5 i n.].

2 Z powyższego wynika, że art. 1 k.p.c. normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz w prawa pracy, jak i również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne). Pierwsza kategoria wiąże się zatem ze sporami objętymi pojęciem sprawy cywilnej wówczas, gdy wynikają one ze stosunków materialnoprawnych; druga kategoria wiąże się ze sporami z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz trzecia kategoria jest jedynie ujęta w znaczeniu formalnym [por. M. Szydło, Ł. Błaszczak, *Sprawa antymonopolowa jako przykład sprawy administracyjnej i sprawy gospodarczej*, PS 2005, nr 7–8, s. 138; W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 1977, s. 9; W. Siedlecki, *Przedmiot postępowania cywilnego (w:) Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1974, s. 149 i n.], czyli sprawami cywilnymi będą te, które są za takie uznane na podstawie ustaw

szczególnych. Można zatem wyróżnić dwa kryteria charakterystyczne dla wyodrębnienia sprawy cywilnej, mianowicie:

- a) kryterium materialne oraz
- b) kryterium formalne.

Ad a)

Kryterium materialne zatem będzie wiązało się z ochroną praw podmiotowych wynikających ze stosunków prawnych nie tylko prawa cywilnego, ale również rodzinnego i opiekuńczego, a także prawa pracy. Każda więc sprawa dotycząca ochrony praw podmiotowych będzie traktowana jako sprawa cywilna bez względu na organ właściwy do jej rozstrzygnięcia. Sprawy te z racji ich natury będą wyodrębnione na podstawie kryterium materialnego, jako kryterium wiodącego i zasadniczego (i tym samym podstawowego), które wiąże się z określonym stosunkiem prawnym [por. J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 25]. Sprawy te są zatem sprawami cywilnymi według ich natury i wskazania kodeksowego, aczkolwiek może zdarzyć się, że sprawa będzie zmierzała do wywołania skutku w zakresie stosunku cywilnoprawnego *sensu largo*, a więc stosunku osobistego, rodzinnego lub majątkowego i również wówczas będzie kwalifikowana do tej kategorii na podstawie samej natury [por. J. Gudowski (w:) T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, P. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze*, t. I, red. T. Ereciński, Warszawa 2012, s. 22; R. Więckowski, *Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach cywilnych*, Kraków 1991, s. 24; także Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 9], w przeciwieństwie do tych, które ze względu na naturę nie są sprawami cywilnymi, jednakże odrębna ustawa nakazuje je za takie uznać, bądź też tych, w których źródło kodeksowe odpada, ale natura danej sprawy i wskazanie przepisu szczególnego nakazuje potraktować je jako sprawy cywilne. Skatalogowanie spraw cywilnych w taki sposób nie świadczy o tym, że ustawodawca wyjaśnił pojęcie sprawy cywilnej, albowiem do tego terminu należałoby podejść z punktu widzenia także samej struktury tworzącej sprawę cywilną i dopiero na tej podstawie wyjaśnić jej istotę [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 10].

Ad b)

Gdy chodzi zaś o sprawy cywilne w rozumieniu formalnym, to natura tych spraw *de facto* nie będzie miała większego znaczenia, bowiem sprawy zaliczane na tej podstawie z natury swojej mogą być sprawami administracyjnymi lub karnymi, a kwalifikowanymi do spraw cywilnych jedynie na podstawie stosownej normy prawnej. Sprawy administracyjne ze swej istoty mogą opierać się na źródłach w postaci norm administracyjnych i stosunku administracyjnego, który jako konstrukcja teoretyczna ukazuje mechanizm działania prawa administracyjnego względem podmiotów, wobec których to prawo jest adresowane [J. Filipek, *Stosunek administracyjnoprawny*, Kraków 1968, s. 90; F. Longchamps, *O pojęciu stosunku prawnego w prawie administracyjnym*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 19, Prawo XII, Wrocław 1964, s. 63]. Tym samym trudno tym sprawom przyznać charakter spraw cywilnych w znaczeniu materialnym. W tym względzie ma to dość istotne znaczenie, ponieważ możliwość kwalifikacji do kryterium formalnego warunkowana jest stosowną w tym względzie normą prawną, która jedynie „pozornie ubiera te sprawy w szatę spraw cywilnych”, podczas, gdy konstrukcyjnie są one w dalszym ciągu sprawami administracyjnymi. Natura bowiem tych spraw na skutek pewnej kwalifikacji ustawowej nie zostaje zmieniona, a jedynie dochodzi dodatkowe ich ujęcie w nową kategorię prawną, właściwą jedynie z punktu widzenia prawa procesowego cywilnego [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 11; M. Myszo, Ł. Błaszczak, *Sprawa antymonopolowa...*, s. 139]. W przypadku zaś innych, np. spraw karnych, jedynie posiłkowo stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Sprawy karne wyrastają ze stosunków karnoprawnych, które cechują się zasadniczo tym, iż nawiązują się w następstwie popełnienia przez określonego sprawcę czynu zabronionego, brakiem równouprawnienia stron, podda-

niem przede wszystkim normom o charakterze kogencyjnym oraz występowaniem charakterystycznej sankcji karnej. Różnią się zatem w istotny sposób od stosunków cywilnoprawnych czy też nawet administracyjnoprawnych.

5 Szczególną postać mają **sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych** wymienione jako osobna kategoria w ramach art. 1 k.p.c., przy czym zakres tego pojęcia w głównych swoich zarysach wskazany został w art. 476 § 2 i 3 k.p.c., a także w wielu ustawach dotyczących prawa zabezpieczenia społecznego.

[Por. W. Sanetra, Właściwość sądów powszechnych (sądów pracy i ubezpieczeń społecznych) i sądów administracyjnych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (w:) *Aktualne problemy rozgraniczenia właściwości sądów administracyjnych i powszechnych*, red. M. Błachucki, T. Górzynska, Warszawa 2011, s. 86; Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 11 i 12.]

Nie bez przyczyny ustawodawca wyodrębnił w przepisie art. 1 k.p.c. sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych w osobnej grupie spraw obok spraw wynikających ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak i obok spraw, do których stosuje się przepisy tego Kodeksu z mocy ustaw szczególnych. Kategoria spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych mogłaby zostać zakwalifikowana do tych spraw cywilnych które za takie uchodzą jedynie na podstawie stosownego przepisu ustawy szczególnej, z tą jednak różnicą, że w wypadku tych pierwszych przepisem szczególnym jest art. 459 i 477⁸ § 1 i 2 k.p.c. usytuowany w Kodeksie postępowania cywilnego, a nie w innych źródłach ustawowych. W doktrynie aktualne stało się bowiem pytanie, czy sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych traktować jako sprawy cywilne *sensu largo* (ze względu na ich naturę), czy jako sprawy cywilne w znaczeniu formalnym.

[Por. M. Klimas, *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2013, s. 92; R. Więckowski, *Dopuszczalność...*, s. 44 i 45; zob. także M. Sawczuk, J. Mazurek, *Charakter postępowania przed sądami ubezpieczeń społecznych*, PiP 1973, z. 12, s. 51 i n.]. Charakter spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych w doktrynie i orzecznictwie jest dość sporny [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 12.]

Z przepisu art. 1 k.p.c. wynika, że **sprawa cywilna w znaczeniu materialnym** jest sprawą sądową, z racji tego, że Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w wymienionych tam sprawach. Tego rodzaju sformułowanie może budzić określone wątpliwości, albowiem sprawy cywilne mogą być rozpatrywane, poza organem procesowym w postaci sądu, również na poziomie organów pozasądowych w postaci chociażby sądu arbitrażowego. Jeśli nawet sąd arbitrażowy rozpatruje sprawę wynikającą ze stosunków prawnych z zakresu prawa cywilnego czy też prawa pracy, to tego rodzaju sprawa nie traci charakteru sprawy cywilnej przez tę okoliczność, albowiem jest to prawnie irrelevantne dla jej statusu. Można zatem przyjąć, że **sprawa cywilna w znaczeniu materialnym pozostaje taką, bez względu na to, jaki organ jest właściwy do jej rozpoznania**, czego już nie można stwierdzić w odniesieniu do spraw cywilnych w znaczeniu formalnym. W tym bowiem wypadku sprawy, które wynikają z innych stosunków prawnych (np. administracyjnych), uzyskują status spraw cywilnych na podstawie ustaw szczególnych tylko wówczas, jeśli kompetencja do ich rozpoznania zostaje przekazana sądom powszechnym. Nie byłoby zatem możliwości, aby w tej konfiguracji sprawy cywilne o znaczeniu formalnym rozstrzygane były przez inne organy pozasądowe, przynajmniej z punktu widzenia art. 1 i 2 k.p.c.

[Por. J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie...*, s. 25; także Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 15.]

ISBN 978-83-264-8986-0

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 299 ZŁ (W TYM 5% VAT)

www.meritum.pl